KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 17.6.2026 r.
COM(2026) 277 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

z oceny dyrektywy (UE) 2018/1673 w sprawie zwalczania prania pieniędzy za pomocą środków prawnokarnych

{SWD(2026) 148 final}

1. WPROWADZENIE

Dyrektywa (UE) 2018/1673 w sprawie zwalczania prania pieniędzy za pomocą środków prawnokarnych (zwana dalej „dyrektywą”) została przyjęta przez Parlament Europejski i Radę 23 października 2018 r. i weszła w życie 2 grudnia 2018 r. Celem dyrektywy jest poprawa skuteczności działań organów ścigania i organów wymiaru sprawiedliwości przeciwko praniu pieniędzy, wspieranie współpracy transgranicznej zarówno w obrębie UE, jak i na arenie międzynarodowej, a także uzupełnienie szerszych ram prawnych dotyczących zapobiegania praniu pieniędzy.

Dyrektywa ma zastosowanie do 25 państw członkowskich; Irlandia i Dania nie są nią związane. Termin transpozycji upłynął 3 grudnia 2020 r.

W dyrektywie ustanowiono minimalne normy dotyczące czynów, które we wszystkich państwach członkowskich należy uznać za przestępstwa prania pieniędzy (tj. przekazanie lub konwersja mienia pochodzącego z działalności przestępczej, ukrycie lub zatajenie jego nielegalnego pochodzenia, a także nabycie, posiadanie albo użytkowanie mienia ze świadomością jego przestępczego pochodzenia) oraz odpowiednie kary za takie czyny. W dyrektywie określono rodzaje działalności przestępczej, które stanowią przestępstwa źródłowe w stosunku do prania pieniędzy, tj. przestępstwa, z których pochodzą prane pieniądze. Jedną ze zmian wprowadzonych dyrektywą jest umożliwienie ścigania przestępstwa prania pieniędzy bez konieczności wydania wyroku skazującego za przestępstwo źródłowe oraz bez wymogu udowodnienia przez organy wszystkich elementów przestępstwa źródłowego („pranie pieniędzy niepowiązane z innymi przestępstwami”). W dyrektywie umożliwiono również ściganie i skazywanie za pranie pieniędzy popełnione przez sprawcę działalności przestępczej, z której pochodzi mienie („pranie pieniędzy przez ten sam podmiot, który je uzyskał”). Dyrektywa zawiera przepisy doprecyzowujące, które państwo członkowskie jest właściwe do ścigania przestępstw w sprawach transgranicznych. Ponadto ustanowiono w niej minimalne zasady dotyczące kar i dodatkowych kar mających zastosowanie zarówno do osób fizycznych, jak i prawnych, w tym dotyczące „okoliczności obciążających”.

Niniejsze sprawozdanie ma na celu spełnienie wymogu określonego w art. 14 akapit drugi dyrektywy, zgodnie z którym Komisja Europejska ma obowiązek przedstawić Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie, w którym ocenia wartość dodaną dyrektywy w dziedzinie zwalczania prania pieniędzy, a także jej skutki dla podstawowych praw i wolności.

Niniejsze sprawozdanie z oceny opiera się na sprawozdaniu Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącym transpozycji – wymaganym na podstawie art. 14 akapit pierwszy – w którym oceniono, w jakim zakresie państwa członkowskie przyjęły środki niezbędne do wykonania dyrektywy. W sprawozdaniu z transpozycji wykazano, że chociaż transpozycja dyrektywy była zasadniczo prawidłowa, nadal istnieją pewne luki i niespójności, takie jak nieprawidłowa transpozycja przez niektóre państwa członkowskie przepisów dotyczących okoliczności obciążających. Sprawozdanie z transpozycji znajduje się w załączniku.

Szczegółowe ustalenia z oceny oraz zastosowaną metodykę przedstawiono w dokumencie roboczym służb Komisji załączonym do tego sprawozdania.

Przedmiotowa dyrektywa jest częścią szerszego zestawu narzędzi zwalczania dochodów z działalności przestępczej, który – jak podkreślono w europejskiej strategii bezpieczeństwa wewnętrznego („ProtectEU") – jest głównym elementem zwalczania przestępczości zorganizowanej. Zasadnicze znaczenie dla rozbijania zorganizowanych grup przestępczych ma konfiskata zysków pochodzących z działalności przestępczej, a kluczowym krokiem w tym zakresie jest skuteczne wdrożenie przepisów UE dotyczących zwalczania przestępstw finansowych i działań na rzecz odzyskiwania mienia.

2. KONTEKST

Ogólnym celem dyrektywy jest wzmocnienie reakcji organów wymiaru sprawiedliwości i organów ścigania w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy we wszystkich państwach członkowskich. Chociaż wszystkie państwa członkowskie uznały pranie pieniędzy za przestępstwo, odnotowano znaczne różnice w sposobie definiowania tego przestępstwa, zakresie przestępstw źródłowych i stosowanych karach. Poprzednie ramy prawne nie były spójne ani kompleksowe, co ograniczało ich skuteczność i pozwalało przestępcom oraz terrorystom wykorzystywać mniej restrykcyjne systemy krajowe. Aby zaspokoić te potrzeby, w dyrektywie wprowadzono **wspólne unijne ramy kryminalizacji prania pieniędzy oraz poprawy skuteczności działań organów wymiaru sprawiedliwości i organów ścigania**. Ogólnym celem tych ram jest wzmocnienie unijnego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy za pomocą prawa karnego.

W ramach tego ogólnego celu wyróżniono następujące cele szczegółowe:

- zapewnienie skutecznej kryminalizacji prania pieniędzy w całej UE;
- wprowadzenie jasnych i jednolitych definicji przestępstw źródłowych;
- ustanowienie spójnych i proporcjonalnych kar;
- zacieśnienie współpracy i zintensyfikowanie wymiany informacji między państwami członkowskimi.

Oczekiwane skutki dyrektywy obejmują:

- skuteczniejsze prowadzenie postępowań przygotowawczych dotyczących prania pieniędzy i ściganie jego sprawców dzięki przyjęciu zharmonizowanych definicji przestępstw oraz zharmonizowaniu kar;
- lepsza ochrona obywateli UE oraz rynku wewnętrznego przed zagrożeniami związanymi z przestępczością zorganizowaną i finansowaniem terroryzmu dzięki zapewnieniu organom skutecznych narzędzi do prowadzenia postępowań przygotowawczych w sprawach dotyczących prania pieniędzy oraz pociągania sprawców, w tym osób prawnych, do odpowiedzialności;
- skuteczniejsze i bardziej skoordynowane transgraniczne działania przeciwko praniu pieniędzy dzięki zacieśnionej współpracy i zintensyfikowanej wymianie informacji między państwami członkowskimi;

- udostępnienie organom skuteczniejszych narzędzi stosowanych w postępowaniu przygotowawczym w sprawach dotyczących prania pieniędzy;
- środki mające na celu usprawnienie konfiskowania mienia poprzez poprawę skuteczności wykrywania, zabezpieczania i konfiskaty korzyści pochodzących z przestępstw prania pieniędzy.

W niniejszym sprawozdaniu z oceny omówiono kwestie prawne i praktyczne związane ze stosowaniem dyrektywy, analizując je pod kątem skuteczności, efektywności, spójności, unijnej wartości dodanej oraz adekwatności, zgodnie z zasadami lepszego stanowienia prawa, a także jej skutki dla podstawowych praw i wolności, zgodnie z wymogami art. 14 akapit drugi dyrektywy. Sprawozdanie z oceny zawiera również wnioski i konkretne zalecenia dotyczące przyszłych działań.

Ocenę przeprowadzono z uwzględnieniem zewnętrznego badania[1], które obejmowało badanie źródeł wtórnych, wywiady, ukierunkowane konsultacje, ankiety itp. Konsultacje przeprowadzono z szerokim gronem zainteresowanych stron, w tym z agencjami i organami UE, organami wymiaru sprawiedliwości, organami ścigania, biurami ds. odzyskiwania mienia, jednostkami analityki finansowej, ekspertami prawnymi, organizacjami pozarządowymi, ośrodkami analitycznymi i instytucjami akademickimi. Ocena obejmuje lata 2018–2025.

3. NAJWAŻNIEJSZE USTALENIA

W niniejszej sekcji przedstawiono wyniki oceny skuteczności, efektywności, spójności, unijnej wartości dodanej oraz adekwatności dyrektywy. Ponadto przedstawiono w niej wyniki oceny dotyczącej skutków dyrektywy dla podstawowych praw i wolności, zgodnie z wyraźnym wymogiem zawartym w art. 14 akapit drugi dyrektywy.

3.1.Skuteczność

Jeżeli chodzi o **skuteczność**, w ocenie stwierdzono, że **dyrektywa w znacznym stopniu przyczyniła się do harmonizacji definicji przestępstw prania pieniędzy i kar za takie przestępstwa we wszystkich państwach członkowskich**, zapewniając praktykom nowe narzędzia zwalczania prania pieniędzy. Dzięki kryminalizacji wszystkich istotnych metod prania pieniędzy wynikających z szerokiego zakresu przestępstw przynoszących zysk dyrektywa umożliwia organom skuteczniejsze prowadzenie postępowań przygotowawczych i ściganie wszelkich działań mających na celu pranie pieniędzy pochodzących z nielegalnych źródeł. Szczególnie istotne w tym kontekście jest **wprowadzenie zmian takich jak ściganie przestępstwa prania pieniędzy niepowiązanego z innymi przestępstwami i prania pieniędzy przez ten sam podmiot, który je uzyskał:** takie czyny podlegają obecnie ściganiu we wszystkich państwach członkowskich.

W tym kontekście organy wymiaru sprawiedliwości i organy ścigania zwróciły uwagę na wyraźne korzyści, w szczególności na zniesienie konieczności udowodnienia przestępstwa

[1] Link do badania (publikacja jest w toku, zostanie dodana po zakończeniu procedury konsultacji miedzy służbami (ISC)).

źródłowego przy ściganiu przestępstw prania pieniędzy, co usprawniło przebieg postępowania sądowego. Organy wymiaru sprawiedliwości podkreśliły również, że wprowadzenie definicji przestępstwa prania pieniędzy przez ten sam podmiot, który je uzyskał, poszerzyło zakres kompetencji prokuratury. Według organów wymiaru sprawiedliwości i organów ścigania zmiany te przyczyniły się również do **zwiększenia odstraszającego skutku** przepisów dotyczących prania pieniędzy.

Możliwości ścigania osób prawnych oraz nakładania wyższych kar w przypadkach, gdy podmiot zobowiązany[2] dopuszcza się prania pieniędzy, pozwalają organom skuteczniej zwalczać złożone systemy stosowane przez przestępców w celu ukrycia nielegalnych zysków. **Tym samym rynek wewnętrzny jest lepiej chroniony** przed zagrożeniami w postaci przestępczości zorganizowanej i finansowania terroryzmu, przy czym praktycy wskazują na odstraszający skutek niezależnego postępowania karnego wobec osób prawnych, odrębnego od postępowania wobec osób fizycznych, a także ogólnie na znaczenie okoliczności obciążających.

Kolejnym czynnikiem, który przyczynił się do zwiększenia skuteczności zwalczania prania pieniędzy, jest **rozszerzenie zakresu narzędzi stosowanych w postępowaniu przygotowawczym** w sprawach dotyczących przestępstw prania pieniędzy. Zainteresowane strony zgłosiły, że dzięki wprowadzonemu w dyrektywie obowiązkowi zapewnienia technik śledczych wykorzystywanych w sprawach dotyczących przestępczości zorganizowanej na potrzeby postępowań przygotowawczych dotyczących prania pieniędzy, a także dzięki podwyższeniu maksymalnych kar, ułatwiono dostęp do specjalistycznych narzędzi, takich jak przechwytywanie wiadomości. Ułatwia to śledzenie przepływów finansowych, a organy mają możliwość gromadzenia dalszych dowodów. Zwiększają tym samym swoją zdolność do wykrywania i rozbijania siatek przestępczych i likwidowania ich źródeł finansowania, a co za tym idzie mogą **lepiej chronić obywateli UE** przed zagrożeniem w postaci przestępczości zorganizowanej.

Ponadto zdaniem organów wymiaru sprawiedliwości i niektórych organów ścigania dzięki większemu ujednoliceniu definicji przestępstw prania pieniędzy w całej UE i jaśniejszym przepisom określającym państwo właściwe do prowadzenia postępowań przygotowawczych i ścigania w danej sprawie dyrektywa zasadniczo przyczyniła się do **skuteczniejszego i bardziej skoordynowanego transgranicznego przeciwdziałania** praniu pieniędzy. Ogólnie rzecz biorąc, dzięki ujednoliceniu ram prawnych dyrektywa umożliwiła organom z różnych państw członkowskich „posługiwanie się wspólnym językiem": im bardziej przepisy dotyczące przestępstw i kar są do siebie podobne w poszczególnych jurysdykcjach, tym łatwiej jest tym jurysdykcjom współpracować ponad granicami oraz uznawać orzeczenia wydane w innym państwie członkowskim.

Na **skuteczność dyrektywy wpływa** jednak **w pewnym stopniu** szereg **wyzwań**.

[2] Zob. w szczególności art. 2 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu (Dz.U. L 141 z 5.6.2015, s. 73), najnowsza wersja skonsolidowana dostępna pod adresem: *EUR-Lex - 02015L0849-20241230 - PL - EUR-Lex*.

Należy do nich niespójna interpretacja i niespójne stosowanie wymogu ścigania przestępstwa **prania pieniędzy niepowiązanego z innymi przestępstwami** w różnych państwach członkowskich, co powoduje niepewność prawa i stwarza problemy podczas prowadzenia postępowań przygotowawczych i ścigania. Zakres, w jakim należy udowodnić popełnienie przestępstwa źródłowego, znacznie się różni w poszczególnych państwach członkowskich: w niektórych organy muszą jedynie wykazać istnienie wcześniejszej działalności przestępczej, z której pochodzi mienie poddane praniu, podczas gdy w innych muszą one jasno określić przestępstwo źródłowe, a w pewnych przypadkach nawet ustalić miejsce i czas popełnienia przestępstwa (zob. również strony 3–4 sprawozdania z transpozycji). W związku z tym skuteczność dyrektywy w ułatwianiu ścigania przestępstwa prania pieniędzy niepowiązanego z innymi przestępstwami jest zróżnicowana w poszczególnych krajach UE: wynika to z niejasnego sformułowania przepisów dyrektywy, które dopuszczają tak szeroki wachlarz środków transpozycji.

W poszczególnych państwach członkowskich występują również rozbieżności w interpretacji **mienia, które może stanowić przedmiot prania pieniędzy**. Chociaż w dyrektywie zawarto szeroką definicję mienia, aby objąć nią wszelkiego rodzaju działania związane z praniem pieniędzy, w ustawodawstwie niektórych państw członkowskich za takie mienie nie uznaje się zaoszczędzonych kosztów (takich jak podatki zatrzymane w wyniku popełnienia przestępstwa podatkowego). W ustawodawstwach tych uznaje się, że przedmiotem przestępstwa prania pieniędzy może być wyłącznie mienie, które stanowi rzeczywisty przyrost majątku danej osoby, np. pieniądze uzyskane w wyniku przestępstwa związanego z handlem narkotykami lub ulga podatkowa. W tych krajach do mienia nie zalicza się środków pieniężnych zaoszczędzonych dzięki niezgodnemu z prawem niepłaceniu podatku VAT. Jest to znaczna luka prawna, biorąc pod uwagę wpływ oszustw związanych z VAT na budżety publiczne, które to oszustwa – według danych Europolu[3] i Prokuratury Europejskiej (EPPO)[4] – kosztują organy podatkowe kilkadziesiąt miliardów euro rocznie.

Ponadto należy zauważyć, że przepis dotyczący ustanowienia **jurysdykcji w odniesieniu do przestępstw prania pieniędzy** – w szczególności w przypadku, gdy sprawca jest obywatelem państwa członkowskiego, zgodnie z **art. 10 ust. 1 lit. b)** – został transponowany w różny sposób, w szczególności w odniesieniu do wymogu **podwójnej karalności**[5].

Jednym z obszarów, w którym w ramach oceny nie ustalono skuteczności, jest oczekiwany wpływ na poprawę skuteczności środków konfiskaty, zwłaszcza z powodu długotrwałych postępowań karnych, co skutkowało niewystarczającymi danymi. Ponadto należy zauważyć, że art. 9 dyrektywy odnosi się wyłącznie do stosowania dyrektywy 2014/42/UE w sprawie konfiskaty, którą w 2024 r. zastąpiono nową dyrektywą w sprawie odzyskiwania i konfiskaty mienia. W związku z tym takie aspekty można przeanalizować jedynie w ramach oceny tego

[3] https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/EU-SOCTA-2025.pdf.

[4] W sprawozdaniu rocznym za 2024 r. EPPO podkreśliła, że oszustwa związane z VAT odpowiadają za ponad 53 % łącznych szacowanych szkód objętych postępowaniami przygotowawczymi, a ich szacowana wartość wynosi 13,15 mld EUR; https://www.eppo.europa.eu/assets/annual-report-2024/pdfs/EPPO_Annual_Report_2024_en.pdf.

[5] Zgodnie z tą zasadą jurysdykcję można ustanowić tylko wtedy, gdy dany czyn uznaje się za przestępstwo zarówno w państwie ścigającym, jak i w państwie, w którym został on popełniony.

ostatniego instrumentu, którą Komisja jest zobowiązana przedłożyć Parlamentowi Europejskiemu i Radzie do 24 listopada 2031 r.

3.2.Efektywność

Jeśli chodzi o **efektywność**, możliwe jest jedynie wstępne oszacowanie kosztów i korzyści, biorąc pod uwagę długość postępowania karnego w sprawach dotyczących prania pieniędzy. W związku z tym całkowity wpływ dyrektywy pod względem ilościowym (liczba postępowań karnych i wyroków skazujących, wartość zabezpieczonych i skonfiskowanych aktywów w tych sprawach dotyczących prania pieniędzy) będzie można ocenić dopiero w nadchodzących latach.

Chociaż opinie zainteresowanych stron były zróżnicowane (niektórzy respondenci nie mieli zdania; inni mieli odmienne zdania co do tego, czy korzyści wynikające z dyrektywy przeważają nad związanymi z nią kosztami), z powodu braku dostępnych danych nie udało się przeprowadzić pełnej oceny kosztów – zarówno finansowych, jak i związanych z obciążeniem administracyjnym – w zestawieniu z wynikami takimi jak liczba postępowań karnych i wyroków skazujących oraz związana z nimi wartość zabezpieczonych i skonfiskowanych aktywów w tych sprawach dotyczących prania pieniędzy. W każdym razie większość państw członkowskich, które wzięły udział w konsultacjach, nie zgłosiła żadnych kosztów wdrożenia ani obciążeń administracyjnych lub były one minimalne. Stanowi to odzwierciedlenie charakteru dyrektywy, której wdrożenie wiąże się zasadniczo z wprowadzeniem zmian w kodeksach karnych lub kodeksach postępowania karnego państw członkowskich, a takie zmiany w ustawodawstwie krajowym pociągają za sobą jedynie ograniczone dodatkowe koszty. Niektóre dodatkowe koszty, z którymi wiąże się wdrożenie dyrektywy, dotyczą szkolenia organów wymiaru sprawiedliwości i organów ścigania w zakresie prowadzenia postępowań przygotowawczych dotyczących przewidzianych w dyrektywie nowych form prania pieniędzy i ich ścigania. Zasadniczo zainteresowane strony wskazują, że dyrektywa zapewniła organom nowe narzędzia do skuteczniejszego prowadzenia postępowań przygotowawczych i ścigania przestępstw prania pieniędzy, natomiast koszty wdrożenia zgłoszono jako ograniczone, co sugeruje ogólny pozytywny wpływ pod względem efektywności.

3.3.Spójność wewnętrzna i zewnętrzna

Jeśli chodzi o **spójność wewnętrzną**, z oceny wynika, że poszczególne elementy dyrektywy dobrze się uzupełniają pod względem osiągania jej celów oraz że nie ma sprzeczności między poszczególnymi przepisami dyrektywy.

Spójność zewnętrzna obejmuje zarówno poziom międzynarodowy, jak i unijny.

Jeżeli chodzi o kontekst **międzynarodowy,** w ocenie zauważono, że dyrektywa **nie jest w pełni dostosowana do przyjętej przez Radę Europy konwencji warszawskiej**[6], która zawiera przepisy dotyczące kryminalizacji prania pieniędzy, regulujące w dużej mierze kwestie

[6] Konwencja Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu (CETS nr 198). .

objęte tą dyrektywą. UE podpisała konwencję w 2009 r., ale jeszcze jej nie ratyfikowała. W szczególności w art. 2 pkt 1 dyrektywy ograniczono zakres przestępstw źródłowych w porównaniu z konwencją warszawską, co stanowi rozwiązanie dopuszczone w konwencji. Komisja przewiduje przyjęcie wniosku dotyczącego decyzji Rady umożliwiającej UE ratyfikację konwencji warszawskiej i w tym kontekście mogłaby zająć się kwestią dostosowania dyrektywy do konwencji.

Na **szczeblu UE** dyrektywa jest **spójna z innymi instrumentami prawnymi w tej dziedzinie**. Jak uznano w europejskiej strategii bezpieczeństwa wewnętrznego („ProtectEU")[7], UE zintensyfikowała swoje wysiłki dzięki nowym przepisom dotyczącym przeciwdziałania praniu pieniędzy, w tym ustanowieniu Urzędu ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy, a także dzięki nowej dyrektywie w sprawie odzyskiwania i konfiskaty mienia, która ma kluczowe znaczenie dla zwalczania motywów finansowych leżących u podstaw przestępczości zorganizowanej, szybkiego zabezpieczania nielegalnego mienia i konfiskaty zysków pochodzących z działalności przestępczej. Zmiany te są zgodne z zaostrzonymi środkami prawnokarnymi w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy, wprowadzonymi przedmiotową dyrektywą.

W porównaniu z najnowszymi dyrektywami z zakresu prawa karnego, na przykład w sprawie przestępstw przeciwko środowisku lub w sprawie naruszenia środków ograniczających, przedmiotowa dyrektywa zawiera jednak pewne luki w zakresie stosowania dodatkowych kar wobec osób fizycznych oraz kar dla osób prawnych.

Jeżeli chodzi o **stosowanie dodatkowych kar wobec osób fizycznych**, dyrektywa nakłada na państwa członkowskie obowiązek wprowadzenia, oprócz kar pozbawienia wolności, dodatkowych kar lub środków wobec sprawców przestępstw prania pieniędzy, nie określając jednak, o jakie środki chodzi, co powoduje rozbieżności w krajowych transpozycjach. W nowszych instrumentach prawa karnego UE wymieniono natomiast wyraźnie ewentualne środki, jakie państwa członkowskie mogą stosować wobec osób fizycznych, takie jak grzywny, wykluczenie z finansowania i zamówień publicznych, cofnięcie zezwoleń lub tymczasowy zakaz kandydowania na stanowiska publiczne.

Podobna kwestia dotyczy **kar dla osób prawnych**. Dyrektywa zobowiązuje państwa członkowskie do ustanowienia grzywien nakładanych na podstawie przepisów prawa karnego lub na podstawie innych przepisów i zawiera wykaz możliwych dodatkowych kar, które mają charakter wyłącznie fakultatywny i nie zostały wystarczająco szczegółowo określone. Pomimo że rozwiązanie to zapewnia państwom członkowskim niezbędną elastyczność, jest sprzeczne z najnowszymi przepisami prawa karnego, które przewidują minimalną wysokość grzywien maksymalnych za wszystkie przestępstwa, obliczaną albo na podstawie odsetka światowego obrotu osoby prawnej, albo na podstawie stałej kwoty[8].

[7] EUR-Lex - 52025DC0148 - PL - EUR-Lex.

[8] Na przykład dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1203 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne zobowiązuje państwa członkowskie do ustanowienia grzywien dla osób prawnych w przypadku popełnienia określonych przestępstw. W dyrektywie tej określono ponadto, że maksymalny poziom tych grzywien wynosi co najmniej 5 % światowego obrotu lub jest równy kwocie ryczałtowej w wysokości 40 000 000 EUR w przypadku niektórych przestępstw związanych

3.4.Unijna wartość dodana

Jeżeli chodzi o **unijną wartość dodaną**, wdrożenie dyrektywy zapewnia **korzyści**, które wynikają z działań legislacyjnych na szczeblu UE i których poszczególne państwa członkowskie prawdopodobnie nie osiągnęłyby samodzielnie. Dyrektywa przyczyniła się do stworzenia **bardziej jednolitych równych warunków działania w zakresie zwalczania prania pieniędzy w całej UE**, co spotkało się z pozytywnym odbiorem ze strony przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości i organów ścigania, ponieważ sprzyja większej spójności prawnej i ułatwia współpracę transgraniczną. Wyżej wymienione rozbieżności w definicji i ściganiu przestępstw prania pieniędzy, w szczególności jeżeli chodzi o pranie pieniędzy niepowiązane z innymi przestępstwami, oraz rozbieżne stosowanie przepisów opcjonalnych („klauzule fakultatywne") dotyczących kar dla osób fizycznych i prawnych wskazują jednak, że wciąż istnieje pole do dalszej harmonizacji na szczeblu unijnym.

3.5.Adekwatność

Cele i środki przewidziane w dyrektywie nadal są adekwatne w kontekście wyzwań związanych z praniem pieniędzy i przestępczością zorganizowaną: zgodnie z przeprowadzoną przez Europol w 2025 r. oceną zagrożenia poważną i zorganizowaną przestępczością pranie pieniędzy wciąż stanowi kluczowy czynnik umożliwiający przestępcom czerpanie zysków z nielegalnej działalności i główne źródło finansowania przestępczości zorganizowanej[9]. Ponadto sposoby działania sprawców prania pieniędzy polegają często na przeprowadzaniu licznych transakcji w różnych jurysdykcjach poza UE oraz wykorzystywaniu przy tym różnic w przepisach i tworzeniu złożonych systemów, co utrudnia prowadzenie dochodzeń finansowych. Zharmonizowane działania w zakresie zwalczania przestępczości w państwach członkowskich nie tracą zatem na znaczeniu. Jednocześnie według Europolu pranie pieniędzy staje się coraz łatwiejsze dzięki platformom cyfrowym i nowym technologiom[10] – neutralny pod względem technologicznym charakter dyrektywy pozwala dostosować środki prawa karnego do zachodzących zmian, gwarantując, że dyrektywa zachowa swoją adekwatność niezależnie od postępu technologicznego.

3.6.Skutki dla podstawowych praw i wolności

Organy państw członkowskich, instytucje unijne i organizacje międzynarodowe zasadniczo uznają, że dyrektywa jest zgodna z normami w zakresie praw podstawowych, w tym z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej, lub zgłosiły brak dostępnych danych. Inne zainteresowane strony – w szczególności organizacje pozarządowe, ośrodki analityczne i akademickie – wyraziły obawy dotyczące możliwego wpływu na ochronę domniemania niewinności przy stosowaniu wymogu ścigania przestępstwa prania pieniędzy niepowiązanego z innymi przestępstwami, zasady *ne bis in idem* w sprawach dotyczących prania pieniędzy

z zanieczyszczaniem środowiska oraz 3 % światowego obrotu lub 24 000 000 EUR w przypadku innych przestępstw, takich jak nielegalny handel dziką fauną i florą.

[9] europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/EU-SOCTA-2025.pdf.

[10] Tamże.

przez ten sam podmiot, który je uzyskał[11], a także dotyczące jasności definicji przestępstw i kar lub proporcjonalności tych ostatnich, zwłaszcza gdy przestępstwo źródłowe jest przestępstwem mniejszej wagi.

Zasadniczo informacje zwrotne przekazane przez większość zainteresowanych stron pozwalają stwierdzić, że przepisy dotyczące przestępstw prania pieniędzy są sformułowane w sposób jasny, precyzyjny i przewidywalny, a kary są odpowiednie i proporcjonalne do wagi tych przestępstw. Prawa podstawowe są gwarantowane na mocy przepisów zawartych w sześciu dyrektywach UE dotyczących praw procesowych, w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej oraz w Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, a także na mocy ogólnych zasad prawa karnego. Ponadto stosowanie przepisów krajowych transponujących dyrektywę podlega kontroli sądów krajowych, które muszą zapewnić ich zgodność z podstawowymi prawami i wolnościami.

4. USTALENIA I WYCIĄGNIĘTE WNIOSKI

Uznaje się, że cele dyrektywy osiągnięto w znacznym stopniu. Dyrektywa zwiększyła możliwości właściwych organów w zakresie prowadzenia postępowań przygotowawczych i ścigania przestępstw prania pieniędzy dzięki zaostrzeniu przepisów dotyczących przestępstw i kar oraz ułatwieniu prowadzenia transgranicznych postępowań przygotowawczych, nie powodując przy tym znaczących dodatkowych kosztów ani nie naruszając praw podstawowych. Wciąż jednak istnieją pewne wyzwania, w szczególności związane z poprawą skuteczności niektórych przepisów i zwiększeniem ich spójności z innymi instrumentami UE.

Ponadto, biorąc pod uwagę czas trwania postępowań karnych, pełny wpływ dyrektywy będzie można ocenić dopiero w nadchodzących latach. Ważne jest zatem, aby Komisja nadal monitorowała skutki dyrektywy, w tym dla podstawowych praw i wolności.

W ocenie zawarto szereg wyciągniętych wniosków, które państwa członkowskie mogą uwzględnić przy transpozycji i wdrażaniu dyrektywy.

- **Większa jasność co do ścigania przestępstwa prania pieniędzy niepowiązanego z innymi przestępstwami**

Aby organy nie były zobowiązane do udowodnienia zasadniczo wszystkich elementów przestępstwa źródłowego, należy doprecyzować **wymogi niezbędne do stwierdzenia przestępstwa źródłowego lub nielegalnego pochodzenia mienia poddawanego praniu pieniędzy**. Sprzyjałoby to jednolitemu stosowaniu wymogu ścigania przestępstwa prania pieniędzy niepowiązanego z innymi przestępstwami oraz ułatwiłoby prowadzenie postępowań przygotowawczych dotyczących prania pieniędzy i jego ściganie we wszystkich państwach członkowskich UE.

[11] W przypadku prania pieniędzy przez ten sam podmiot, który je uzyskał, często nie można jednoznacznie odróżnić przestępstwa źródłowego od przestępstwa prania pieniędzy, co stwarza ryzyko podwójnego karania za ten sam czyn w przypadku skazania zarówno za przestępstwo źródłowe, jak i za przestępstwo prania pieniędzy.

- **Ocena minimalnych poziomów maksymalnych kar dla osób fizycznych i prawnych, a także określenia dodatkowych kar i środków**

Dla uzyskania większej spójności należy dostosować przepisy dotyczące kar dla osób fizycznych i prawnych do nowo przyjętych przepisów UE dotyczących prawa karnego, takich jak dyrektywa (UE) 2024/1203 w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne i dyrektywa (UE) 2024/1226 w sprawie naruszenia unijnych środków ograniczających. W tym celu należy określić rodzaje dodatkowych kar lub środków, które państwa członkowskie mogą nakładać na sprawców prania pieniędzy oprócz kary pozbawienia wolności, a także szczególne kary dla podmiotów prawnych, w szczególności minimalny poziom maksymalnych grzywien, które mają być obliczane albo na podstawie globalnego światowego obrotu osoby prawnej, albo na podstawie kwot zryczałtowanych. Zapewni to równe warunki działania we wszystkich państwach członkowskich i wzmocni odstraszający skutek kar za przestępstwa prania pieniędzy.

- **Doprecyzowanie definicji mienia**

Należy doprecyzować definicję „mienia”, tak aby wyraźniej obejmowała wszystkie potencjalne formy nielegalnych zysków, w tym bezpośrednie korzyści, oszczędności kosztów wynikające z przestępstw podatkowych oraz pośrednie korzyści pochodzące z działalności przestępczej.

- **Dostosowanie do instrumentów międzynarodowych**

Dostosowanie dyrektywy i konwencji warszawskiej poprawiłoby spójność między tymi dwoma instrumentami.

- **Monitorowanie skutków dyrektywy**

W celu monitorowania skutków dyrektywy Komisja będzie nadal współpracować z odpowiednimi zainteresowanymi stronami za pośrednictwem takich forów jak grupa ekspertów Komisji ds. polityki kryminalnej UE, Sieć Operacyjna śledczych finansowych ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (AMON), europejska multidyscyplinarna platforma przeciwko zagrożeniom przestępstwami (EMPACT), nowa sieć współpracy w zakresie odzyskiwania i konfiskaty mienia, Międzyagencyjna Sieć Odzyskiwania Mienia Camden (CARIN), grupa dyskusyjna Eurojustu ds. prania pieniędzy i odzyskiwania mienia oraz europejska sieć organów wymiaru sprawiedliwości ds. przestępczości zorganizowanej.

Komisja będzie kontynuować dialog z państwami członkowskimi i wszystkimi zainteresowanymi stronami, aby zapewnić skuteczność środków prawa karnego w walce z praniem pieniędzy, zgodnie z polityką UE realizowaną w tej dziedzinie oraz z uwzględnieniem zmieniających się tendencji i sposobów działania grup przestępczych w sektorze finansowym.

Zalecenia te stanowią istotny wkład w działania na szczeblu UE służące promowaniu zasady podążania śladem pieniędzy jako kluczowego elementu zwalczania przestępczości zorganizowanej. Jest to obszar, który w strategii ProtectEU uznano za kluczowy dla

zapewnienia zdecydowanej reakcji wymiaru sprawiedliwości wobec najbardziej niebezpiecznych siatek przestępczych.